

**Kõkõbị Páulũ ní sǐ sěé 'bá
Kõlõsáyĩ
vé rĩ pi ní rĩ
Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ùlũngará**

Kõlõsáyĩ ri kũrú wọkọ ụtú ní 'dezú rĩ gé, ãngũ Ẹzịyā vé rĩ agá, zíkí nóni ãngũ 'dĩri Tákí. Páulũ ì ní áyúâyũ rĩ ca ãngũ 'dãri agá kuyé. Páulũ ìsú yì kìnĩ, 'bá ãngũ ímbá'bá ùnjõ sǐ ni pi anigé, kọpi ri 'bá kánísã vé rĩ pi ímbá tã ùnjõ vé ni sǐ. Tã 'dĩri fi Páulũ ã ẹsì agá ambamba. 'Bá ri' 'bá ãngũ ímbá'bá rĩ pi ímbákí 'bá Yésũ ri ẹ'yì' 'bá gí rĩ pi kìnĩ, lẹ kọpi ã úlíkí ì ágélé ẹ tị rá, ãzini lẹ kọpi ẹ ñjĩkí mǎlǎyíkǎ rĩ pi áyu, ã sě rí Múngú ní ãyĩkõ. Kúru Páulũ ní kọkõbị 'dĩri sǐzú sězú kọpi ní kìnĩ, Kúrísítõ vé drǎngará pa kọpi nĩ, Kúrísítõ ri nóni 'bũ gé, ìri mǎlǎyíkǎ rĩ pi drǐgé, índrí rĩ pi drǐgé gé, ãzini vũ drǐgé cére. Kúru lẹ kọpi ã ã'yìkí tã mēre ãzi vé ni ku, dõku ímbángará ùnjõ vé ni ku, lẹ kọpi ẹ ñjĩkí 'yẹná Kúrísítõ ri áyu. Lũ kpá kọpi ní kìnĩ, lẹ kọpivé adringará ẹ índre kọpi rụ' 'bá gá, ã lũ rí kìnĩ, kọpi 'bá Múngú ní ùpěé gí ni pi.

Páulũ sǐ kọkõbị sěé 'bá Kõlõsáyĩ vé rĩ pi ní

¹ Ma Páulũ 'i, Kúrísítõ Yésũ vé 'bá áyúâyũ Múngú ní ìpěé rĩ, á sǐ kọkõbị 'dĩri sěé ìmi ní nĩ, 'bá sǐkí kọkõbị rĩ 'bá ẹdrípị Tímõtéyõ Yésũ ri ẹ'yìpi gí rĩ be trú.

² 'Bá sǐkí kọkõbị rĩ sěé 'bá ẹdrípị, ãzini 'bá ómvúpị Kúrísítõ ri ẹ'yì' 'bá gí, ri' 'bá adri' 'bá kũrú

ãmbúgú Kõlõsáyĩ vé rĩ agá rĩ pi ní. Ẹsì múké, ãzini tākiri 'bá Ẹtẹ̀pì Múngú vé rĩ ã adri ìmi be.

Páũlũ zì Múngú ri, ãzini sẹ̀ òwõ' dǐfô

³ Lókí céré sǐ, 'bá kãdõ rií Múngú ri zì ìmi ní, 'bá ri 'bávẹ̀ Úpí Yẹ̀sũ Kúrísítõ vé Ẹtẹ̀pì Múngú ní òwõ' dǐfô sẹ̀,

⁴ ã'diãtãšyã 'bá yìkí kìnĩ, ìmi 'bãkí ẹ̀sì céré kuú Kúrísítõ Yẹ̀sũ drĩgẹ̀, ãzini ìmi lẹ̀kí 'bá Múngú vé rĩ pi céré lẹ̀lẹ̀.

⁵ Ìmi ri tã 'dĩri 'o 'dínì, ìmi lẹ̀kí úmvúlésì ãndẹ̀ma ì ní 'bãá kuú ìmi tẹ́e 'bũ gé 'dãá rĩ ịsù, ã'diãtãšyã ìmi ẹ̀'yìkí ụ'dúkọ́ múké Kúrísítõ vé áda rĩ gí.

⁶ Ụ'dúkọ́ múké Kúrísítõ vé 'dĩri ayi mụzú vũ drĩgẹ̀ sǐ céré, sẹ̀ 'bá rĩ pi újákí ẹ̀sì rá, sũ ìri ní ícá ìmi ãsámvú gé drĩdrĩ, ụ'dú ìmi ní tã áda Múngú vé ẹ̀sì múké vé rĩ yìzú, ìmi ní ẹ̀sì újázú ãní rá rĩ gé rĩ tịnị.

⁷ Ẹ̀pãfúrã 'bá ẹ̀drìpì 'bá ní lẹ̀élẹ̀, 'bá ní rií ẹ̀zì ngaá ìri be trú rĩ, jì ụ'dúkọ́ múké 'dĩri mụú ùlũú ìmi ní nĩ. Ìri ãtí'bá, 'bã ẹ̀sì céré rizú ẹ̀zì Kúrísítõ vé rĩ ngazú ìmi ãsámvú gé 'bã vũrã gá.

⁸ Ẹ̀pãfúrã ùlũ 'bá ní lẹ̀ngará Índrì Uleterè rĩ ní suú ìmì ẹ̀sì agá rĩ rá.

⁹ Ụ'dú 'bá ní ìmivé tã yìzú rĩ gé, 'bá rikí nyo Múngú ri zì ìmi ní, Índrì Uleterè Múngú vé rĩ, ã sẹ̀ rí ìmi ní tã n̄ngará.

¹⁰ 'Bá ri Múngú ri zì ìmi ní, ìmi 'okí rí tã pìrì Úpí ẹ̀ndrẹ̀tì gé, ã sẹ̀ rí ìri ní ãyĩkõ, ìmi kokí rí 'bá rĩ pi ẹ̀ ìzã tã céré agásì, ìmi n̄kí rí tã Múngú vé rĩ múké múké.

11 'Bâ ri Múngú ri zì ĩmi ní, ã sê ĩmi ní ívé ũkpõ agaápi rá rĩ, ĩmi úmbékí rí ẹsì ĩzāngā rĩ ã nyangará gá, ĩmi nyakí rí ĩzāngā rĩ mužú ẹsì be mādā. ĩmi 'okí dō sũ 'dĩri tịnì, ĩmi ãyĩkõ ịsú rá.

12 ĩmi sěkí Múngú ní ọwõ'difô, ịri ní sěe ĩmi ní fií ívé mālūngā adrizú ǎní ụtụná agá rĩ ǎlěe 'bá ívé rĩ pi be trụ rĩ sĩ.

13 Múngú pa 'bâ tã ũnjí Sātánā vé rĩ agásĩ, sě 'bâ fií mālūngā 'í Mvọpị 'í ní lěelě rĩ vé rĩ agá gí.

14 Múngú sě 'í Mvọpị vé ǎrí dāá 'bâ drị jezú, ǎzini 'bâ trüzú 'bávẹ ũnjĩkǎnyǎ agásĩ.

Kúrísítõ ri ǎmbúgú tǎ drịgẹ sĩ cérẹ

15 Kúrísítõ adri sũ Múngú ĩ ní ndree ku rĩ tịnì. Ịri ǎmbúgú ngá cérẹ ĩ ní gbíí rĩ pi drịgẹ.

16 Kúrísítõ gbi ngá rĩ pi ǎrěvú cérẹ nĩ, gbi ngá 'bũ gé rĩ pi, ngá vũ drịgẹ rĩ pi, ngá ĩ ní rụ'bá ni ndree ku rĩ pi, ngá ĩ ní rụ'bá ni ndree ịndĩ rĩ pi, 'bá mālūngā rụ'bá rĩ pi, ǎzini 'bá ũkpõ be ǎngũ rụ'bá rĩ pi, gbi ngá rĩ pi ǎrěvú cérẹ nĩ, gbi ngá rĩ pi ǎrěvú cérẹ ẹzị ngaá 'í ní.

17 ĩ ní drị ngá rĩ pi gbizú kuyé rĩ gé, Yẹsũ ri ịnogósì anigé, ịri ri sě ngá rĩ pi ǎrěvú cérẹ ri ẹzị nga mužú trụ.

18 Kúrísítõ ri ǎmbúgú kǎnísǎ* drịgẹ cérẹ. Kúrísítõ ri 'bá Múngú ní 'í dó ingaá drịdrị 'bá ũdrǎ'bá gí rĩ pi ǎsǎmvú gé sĩ rĩ 'i, ã adri rí ǎmbúgú ngá rĩ pi drịgẹ cérẹ.

19 Múngú ri ǎyĩkõ sĩ, Kúrísítõ ní adrií 'í tịnì tǎ gá sĩ cérẹ rĩ sĩ.

---

* **1:18** 1:18 Kǎnísǎ: Kǎnísǎ ri 'bá Yẹsũ Kúrísítõ ri ẹ'yị' 'bá gí rĩ pi.

20 Múngú ri āyīkō sī Yēsū ri sēzú tākiri íjizú 'bá rī pi āsámvú údézú Múngú be āri Yēsū vé dāapi peṭi alambaku† sǐgé rī sī, ē ícǐ rí ngá 'bū gé rī pi, āzini ngá vū drǐgé rī pi āsámvú Múngú be trǔ.

21 Ándúró ĩmi gākí Múngú ri sī, ĩmi ari'ba Múngú vé ni, ĩmi ní ríi ũnjīkānyā 'oó rī sī.

22 'Bo Múngú údé nóni ĩmivé āsámvú 'í be rī ícá múké gí, ĩri ní Yēsū ri sēé drāá ĩmivé ũnjīkānyā ā tā sī rī sī. ĩmi ícákí nóni uletere, ũnjīkānyā ākó Múngú ęndreṭi gé gí, 'bá āzi ícǐ nóni ĩmi tǔó ku.

23 'Bo lē ĩmi tukí pá tǐṭi ĩmivé ę'yīngará agá. Ẽsǐ ĩmi ní 'bāá ǔ'dúkó múké rī ǐsúzá yǐzú drǐdrǐ 'dāri, lē ĩmi kukí ku. ǔ'dúkó múké 'dǐri ũlúkí 'bá vū drǐgé rī pi ní céré, ma Páŭlū 'i, ātí'bá Múngú ní ǐpēé ríi ǔ'dúkó múké rī ũlúú 'bá rī pi ní rī 'i.

Páŭlū nga ęzǐ 'bá Yēsū ri ę'yī'bá gí rī pi ní

24 Ma āyīkō sī má ní mâ rǔ'bá sēé ríi ĩzāngā nyaá ĩmi tā sī rī sī, ma ri ĩzāngā Kúrísítǔ ní nyaá rī nya, ma ri nya ĩrivé rǔ'bá ā tā sī, rǔ'bá 'dǐri 'bá kánísā vé rī pi.

25 Múngú 'bā ma ātí'bá ríipi ęzǐ ngaápi kánísā agá ni, ęzǐ mávé rī rizú ṭi Múngú vé rī sēzú ĩmi ní.

26 ǔ'dúkó múké 'dǐri úcǐkí kuú mǔdǔmǔdǔ rú íli be tré 'bá ũkǔ drǐdrǐ 'dā'bée ní, 'bo nóni i'dakí ĩri kú āmvé 'bá Múngú vé rī pi ní.

27 Múngú 'o tā 'dǐri 'dǐni, ā'diātāsīyā ĩmi 'bá adri'bá Yāhǔdǐ rú ku rī pi, ĩmi nǐkí rí tā múké

† 1:20 1:20 Peṭi alambaku: 'Bá Rómā vé rī pi ri 'bá tā 'o'bá ũnji rī pi gbā mǔsǔmárfi sī peṭi alambaku sǐgé, ĩri sá 'dǔ āco kǔpi íbi drā ndǔ, kǔpi ĩzāngā nya ambamba drāngará rī gé.

ándúró ĩ ní ũzũú 'dāri áamá āní. Tā ĩ ní ũzũú rĩ, ĩri Kúrísítō vé adringará ĩmî ẹsị agá rĩ, ĩri sē ĩmi ẹsị 'bā dīngará Múngú vé rĩ drīgé.

²⁸ 'Bā ri ú'dúkó Kúrísítō vé rĩ ũlū mužú 'bá rĩ pi ní céré. Tā nīngará 'bávé rĩ sī, 'bā ri 'bá rĩ pi ímbá mužú céré, ā sē rí 'bá Kúrísítō ri ẹ'yī 'bá gí rĩ pi ā adríkí rí ũkpó ũkpó ívé ẹ'yīngará agá.

²⁹ Tā 'dīri sī, ma ri ẹzị nga ũkpō sī, ũkpō Kúrísítō ní sēé má ní rĩ sī.

2

¹ Á lē ĩmi nīkí ẹzị má ní ngaá ĩmi ní ũkpō sī rĩ, āzini ẹzị má ní ngaá 'bá kūrú Lāwōdīkiyā vé rĩ agá rĩ pi ní rĩ, āzini má ní ngaá 'bá vūrā uruko agá mâ rú 'bá ndre 'bá drīdrī kuyé rĩ pi ní rĩ.

² Tā ā pá mávé āmbúgú rĩ, ma ri 'bá rĩ pi ē ẹsị ímbá, āzini kōpi úmú, kōpi ā lēkí rí ĩ lēlē, kōpi ā nīkí rí tā Múngú vé ándúró ĩ ní ũzũú kuú mūdūmūdū rú rĩ áamá bēnī. Tā Múngú vé ándúró ĩri ní ũzũú kuú mūdūmūdū rú rĩ, tā rĩ Kúrísítō 'i.

³ Kúrísítō ri sē 'bá rĩ adri úmī be tā Múngú ní ũzũú kuú mūdūmūdū rú rĩ nīzú.

⁴ Ma ri tā rĩ 'yo ĩmi ní 'dīni, ā'diātāsīyā 'bá āzi ā átá rí ĩmi ní átángá ádra múké sī ĩmî mị ũ'bázú ku.

⁵ Ma dō ĩmi gārā gá sī rárá rú drāáāsīyā, á 'bā ẹsị kuú ĩmi drīgé. Ma āyīkō sī ĩmi ní ríi tā rĩ 'duú ngaá mužú múké rĩ sī, āzini ĩmi ní Kúrísítō ri ẹ'yī, ĩmi ní pá tuú títí ĩmivé ẹ'yīngará agá rĩ sī.

Kúrísítō ri idri sē nī

⁶ Īmi ní Úpí Kúrísítō Yésũ ri ẽ'yĩí gí rĩ sī, lē ĩmi rikí ĩrivé tã 'duų ngaá áyu.

⁷ Īmi Kúrísítō ri ẽ'yĩ' bá gí 'dĩ'bée, ĩmivé ẽ'yĩngará agá, lē ĩmĩ úlá ã fifi, sũ ĩ ní ĩmi ímbá drĩdrĩ rĩ tĩni. Lē ĩmi sēkí ōwō'dĩfô muzú dđi dđi.

⁸ Lē ĩmi sēkí 'bá āzi ã ri átángá ẽzi ákó ní ímbá rizú ĩmĩ mĩ ũ'bāzú ku, ímbángará 'dĩni 'dĩri, íbĩ íngá yĩkĩ 'bá áda vé ni vúgá, āzini índrí ũnjĩ rĩ pi vúgá, íbĩ íngá Kúrísítō vúgá kuyé.

⁹ Kúrísítō ní adrizú vũ drĩgé nōgó 'bá áda rú rĩ, ĩri ã ngúlúpí Múngú 'i.

¹⁰ Īmi ní ĩmi úmú Kúrísítō be gí rĩ sī, ĩmi nóni 'bá Kúrísítō vé ni gí. Kúrísítō ri Úpí 'bá āngũ rụ'bá rĩ pi drĩgé, āzini índrí āngũ rụ'bá rĩ pi drĩgé.

¹¹ Sã ĩmi ní Kúrísítō ri ẽ'yĩzú rĩ gé, lĩkĩ ĩmi gí,* sũ ĩ ní ágélé ẽ tĩ lĩ rĩ tĩni, 'duki ĩmivé ũnjĩkányã ĩmĩ rụ'bá gá sĩ gí, adri 'yozú kĩnĩ, lĩkĩ rụ'bá ĩmivé rĩ kuyé, Kúrísítō lĩ ĩmivé ũnjĩkányã āmvé gí.

¹² Lókĩ ĩ ní ĩmi ní bātízĩmũ† sēzú rĩ gé, sĩkĩ ĩmivé ũnjĩkányã Kúrísítō be trų gí. Īmi ní ẽ'yĩí kĩnĩ Múngú inga Kúrísítō ri gōó ídri rú gí rĩ sī, nóni inga ĩmi gōó ídri ú'dĩ ísų gí.

¹³ Ũnjĩkányã ĩmi ní 'oó rĩ sī, ĩmi índrėkĩ sũ 'bá ũdrã'bá gí ni pi tĩni, 'bo nóni Múngú sē ĩmi ní

* **2:11** 2:11 Lĩkĩ ĩmi gí: Múngú lũ Ābūrámã ní kĩnĩ, anji āgō Ābūrámã vé rĩ pi adrikĩ dō caá ú'dų ārō gí, lē ã úlĩkĩ kōpi ã ágélé ẽ tĩ rá, lũzú kĩnĩ kōpi anji Múngú vé ni. 'Í lã Í'dóngará 17:9-14.

† **2:12** 2:12 Bātízĩmũ: Lókĩ Yũwánĩ ní bātízĩmũ sēzú rĩ gé, ĩri 'bá rĩ su yĩí agá 'dãá, ĩri gō 'bá rĩ rụ inga āmvé nōó. Sungará yĩí agá rĩ, sũ ĩ ní 'bá rĩ sĩĩ 'bų agá rĩ tĩni, ingangará āmvé nōó rĩ, sũ ĩ ní 'bá rĩ ingáá gōó ídri rú drãngará gálėsila rĩ tĩni.

ídri ú'dí, ĩmi ní Kúrísítō ri ẹ'yīí gí rĩ sī. Múngú trũ 'bâ 'bávé ũnjĩkányā agásĩ céré gí.

14 Tā ĩ ní kōdō sī lēzú 'bâ ĩrĩñázú rĩ, Múngú lì āmvé gí, 'dụ ũnjĩkányā rĩ gbāá pẹ̀tì alambaku sígé gí.‡

15 Múngú ndě índrí ũnjĩ ri 'bá drĩ ọ̀rú 'bá rĩ pi vé ũkpō, ĩri ní Yēsũ ri sēē drāá pẹ̀tì alambaku sígé rĩ sī. Múngú sē kọ̀pi ní drĩnjá 'bá tré āsámvú gé, ndě kọ̀pívé ũkpō Yēsũ ní drāá pẹ̀tì alambaku sígé rĩ sī.

16 Lē 'bá āzi ā 'yo, ngá ĩmi ní ríi nyaá, dōku ríi mvuú rĩ ā tā ũnjĩ ku, dōku lē 'bá āzi ā 'yo ĩmi ní, ĩmi ríkí ú'dú ụ̀mũ nyazú rĩ ñnjĩ ílí be céré§ 'díní ku, dōku ĩmi ríkí ụ̀mũ mbāá sí ní ígázú rĩ 'bāá nyaá ku, dōku ú'dú Sābátā vé rĩ ā tā 'duú 'bāá tā āmbúgú rú ku.*

17 Tā ĩ ní ũlāá 'dĩ'bée índríkíndrĩ tā ímúpi 'i ngaápi drĩdrĩ 'dílé rĩ vé rĩ, tā rĩ vé áda, ĩri Kúrísítō 'i.

18 Lē ĩmi sēkí ĩmî mị ũ'bāá 'bá ĩ 'bā'bée kú tā be mādā ri 'bá mālāyíkā ñnjĩ 'bá 'dĩ'bée ní ku, kọ̀pi

‡ **2:14** 2:14 'Dụ ũnjĩkányā rĩ gbāá pẹ̀tì alambaku sígé gí: Tā 'dĩri vé ífíí, ká Yēsũ ri gbāá pẹ̀tì alambaku sígé, nya ízāngā 'bávé ũnjĩkányā ā tā sī, tā ĩ ní kōdō lēzú 'bâ ĩrĩñázú 'bávé ũnjĩkányā ā tā sī rĩ de gí. § **2:16** 2:16 Ụ̀'dú ụ̀mũ nyazú rĩ ñnjĩ ílí be céré:

Yāhúdĩ rĩ pi ri tā Múngú ní 'oó ĩ ní rĩ ā tā ígá, kọ̀pi ri ụ̀mũ nya ụ̀'dú ụ̀rụkọ̀'bee gé, sũ ụ̀'dú Múngú ní Ẹlízú Jọ rĩ pi tị gé sī, āzini Ụ̀'dú Pēnītíkósītā vé rĩ gé rĩ tịni. *

2:16 2:16 Ụ̀mũ mbāá vé rĩ, dōku ụ̀'dú Sābátā vé rĩ: Yāhúdĩ rĩ pi ri Múngú ri ñnjĩ mbāá sí ígápi ú'dí rú rĩ gé, kọ̀pi ri ānyāpá ulí kárákará zā rọ̀bọ̀jọ̀ rú. Sẹ̀bítí ālu ālu, kọ̀pi ri ụ̀'dú Sābátā vé Múngú ní uvuzú 'dāri ígá. 'Í lā 1 Kōróníkōl 23:30-31; 2 Kōróníkōl 2:4; 2 Kōróníkōl 8:12-13; 2 Kōróníkōl 31:3; Nēmáyā 10:33; Ọ̀sáyā 2:11.

ri ī íngú ī ní rií ìndrìlíkì ndree rī sī. 'Bo tā kòpì ní 'oó 'dī'bée cére tā azakaza vé ni, ā'diātāsīyā kòpivé tā rií ūsū rī 'yéjá kòpì ri ī tā ūsū áyu.

¹⁹ 'Bá 'dīni 'dī'bée adrikí Kúrísítō adriípi drīlé rú rī vé ni ku, Kúrísítō ri ūkpō sē 'bá ī ikūnā'bá 'ī rú'bá gá rī pi ní nī, īri kòpì úmú trú vūrā ālu gé, Múngú ri kòpì ní ūkpō sē, kòpì ā mbakí rí ícá ūkpó ūkpó ívé ẹ'yīngará agá.

²⁰ Īmivé ūnjikānyā īmi ní 'oó drīdrī 'dā'bée, Kúrísítō drā 'dū mužú īndī gí píri, ngá īmi ní áwízú ẹsì 'bāzú tāimbì 'bá áda ní ūtī 'yoó kīnī,

²¹ "Ā 'dukí ngáa ku, ā nyakí ngá uruko'bée ku, dōku ā úlókí ku" 'dī'bée 'dūzú ngazú rī ā'di?

²² Tāimbì 'dī'bée nyōókú nōri vé ni, kòpì ūdū be. Īmi 'dukí dō tā 'dī'bée ẹzì ngazú, īmi 'dīri ri tāimbì 'bá áda ní ūtī, īri ní ímbá rī ā vūdrī ūbī mužú.

²³ 'Bá rī pi ūsúkí kīnī, 'bá tāimbì rī ūtī'bá 'dī'bée, kòpì úmī be, tāimbì rī sē 'bá rī Múngú ri īnjī ānī, āzini īri sē 'bá rī 'i a'bi ānī tā rú'bá nōri vé rī sī a'bia'bi. 'Bo tāimbì ī ní ūtī 'dī'bée ícá tā ūnjí rú'bá nōri ní lēé rī pi ē sì ífú bā ku.

3

Ídri ú'dí Kúrísítō agá rī

¹ Nóni ingakí īmi ídri ú'dí ísú Kúrísítō be trú gí, lē īmi 'bākí ẹsì vūrā Kúrísítō ní mužú úrízú Múngú vé drí ẹndẹpì gé 'bū gé 'dāá rī ā tā ūsūzú.

² Lē īmi 'bākí ẹsì rizú ngá 'bū gé 'dāá rī pi ā tā ūsūzú, ā 'bākí ẹsì rizú ngá nyōókú drīgé nōgó rī pi ā tā ūsūzú ku.

3 Ǻ'diātāsīyā ĩmi ũdrākí gí, nóni zũkí ĩmivé ídri Kúrísítõ rụ'bá gá Múngú agá.

4 Kúrísítõ ĩmi ní ídri sēepi rĩ kādõ ímụ 'i i'daá, ĩ kpá ímụ ĩmi i'da, ĩmi ímụ ĩrivé d̄ngará p̄õw̄p̄õw̄w̄ 'dāri ālē ĩri be trụ.

5 Lē ĩmi rikí ĩmî rụ'bá áyú tã ũnjí 'ozú ku. Lē ā 'bākí õw̄w̄ ku, ā rikí tã āzāvũ rú ni pi 'oó ku, ā adrikí ũlē ākó, ā adrikí yĩkĩ ũnjí ākó, ā 'bākí ẹsị āmbúgú ngá dr̄gέ ku, 'bá ẹsị be āmbúgú ngá dr̄gέ rĩ pi ri ẹsị 'bā tã 'dĩ'bée ĩnjĩzú múngú rú.

6 'Bá ri'bá tã 'o'bá 'dĩni 'dĩ'bée, k̄õpivé tã 'dĩ'bée sē Múngú ā 'a ri ve āní ambamba.

7 Ǻndúrú ĩmi ní adrizú 'bá 'dĩni 'dĩ'bée āsámvú gé rĩ gé, ĩmi rikí tã 'oó sũ k̄õpi ní 'oó rĩ t̄ĩn̄i.

8 'Bo nóni lē ĩmi kukí tã ũnjí 'dĩ'bée rá, jĩkó, ẹsị ũká, 'bá ndrengará ũnjí, 'bá āzi ā rụ izangará, āzini átángá ũnjí, lē ĩmi kukí tã 'dĩ'bée rá.

9 Lē ĩmi rikí ũnjõ ullivan ĩmi õgũp̄i dr̄gέ ku, ā'diātāsīyā ĩmi kukí ũnjĩkānyā Ǻndúrú ĩmi ní 'oó rĩ gí.

10 ĩmi újákí nóni ĩmi ícá ú'dí rú gí, Múngú ri sē ĩmivé újángará ícázú ú'dí rú 'dĩri, ĩri adri m̄uzú nyonyo, ĩmi Múngú ĩmi gbiipi sũ 'í t̄ĩn̄i rĩ n̄i āní múké.

11 Ídri ú'dí ĩmi ní ịsú 'dĩri agá, 'bá rĩ dõ Yāhúdĩ yā, dõ adri Yāhúdĩ ku yā, dõ ágélé ni ẽ t̄i l̄ikí gí yā, dõ l̄ikí kuyé yā, dõ 'bá rĩ n̄i Ḡĩr̄ĩk̄i t̄i ku yā, dõ 'bá ẹsị be draápi dradra ni yā, dõ t̄uḡẽr̄i yā, dõ adri t̄uḡẽr̄i ku yā, Kúrísítõ ri tã dr̄gέ s̄i céré, ĩri ri adri 'bá agá.

12 Múngú lē ĩmi rá, ũp̄ē ĩmi adrii 'bá ívé ni uletere. Kúru lē ĩmi kokí 'bá rĩ pi ẽ ĩzā, ĩmi adrikí

ésí be múké, ĩmivé ésí ã adri tâ sî mǎdǎ, lē ĩmi 'okí tâ múké 'bá rî pi ní, lē ĩmi 'dúkí tâ rî ngaá mužú ésí be mǎdǎ.

13 ĩmi dō tâ be ĩmi ǎsámvú gé sî ĩmi ọgǔpìjì be, lē ĩmi úríkí kòpi be trúj, ĩmi trúkí ĩmi ĩmi ǎsámvú gé sî rá, sǔ Kúrísítō ní ĩmi trúú rî tìjì.

14 Tǎ agaápi rá rî, lē ĩmi lēkí ĩmi lēlē, ǎ'diātǎsīyǎ lēngará ri sē ĩmi ĩmi úmú adri trúj, ĩmi tâ 'du nga ésí be ǎlu.

15 Lē tǎkíri Kúrísítō vé rî ã fi ĩmî ésí agá, ǎ'diātǎsīyǎ ĩmi ní adrií rúj 'bá ǎlu rî sî, zíkí ĩmi ímú adrií tâ be kírí ĩmi ǎsámvú gé sî. Lē ĩmi sēkí ǔwō'dífô Múngú ní.

16 Lē ú'dúkó múké Kúrísítō vé rî ã fi adrií ĩmî ésí agá, ǎ sē ĩmi ní úmî, ĩmi ímbákí rí ĩmi ĩmi ǎsámvú gé sî ĩmi ọgǔpìjì be. ĩmi ngokí úngó Sǎwúmǎ vé rî, ǎzini ĩmi ngokí úngó Múngú ri íngúzú ǎní, ĩmi sēkí Múngú ní ǔwō'dífô ĩmî ésí agá 'dǎá.

17 Tǎ ĩmi ní rií 'oó, ǎzini ĩmi ní rií átá rî, lē ĩmi 'okí Úpí Yēsũ ã rúj sî, lē ĩmi sēkí ǔwō'dífô 'bá Ẹtẹpì Múngú ní Yēsũ ã rúj sî.

'Bá Yēsũ ri ẹ'yĩ' 'bá gí rî pi vé adringará ïvé 'bẹtì ǎsámvú gé rî

18 ĩmi ũkú rî pi, lē ĩmi yìkí ĩmivé ǎgō rî pi ẹ tì yiyì, ǎ lū rí 'yozú kínî, ĩmi ẹ'yĩkí Úpí Yēsũ ri gí.

19 ĩmi ǎgō rî pi, lē ĩmi lēkí ũkú ĩmivé rî pi lēlē, ǎ átákí kòpi ní ọjọgō sî ku.

20 ĩmi anjiná rî pi, lē ĩmi yìkí 'bá ĩmi tì 'bá rî pi ẹ tì yiyì tâ céré sî, ïri sē Úpí ri adri ǎní ǎyĩkō sî.

21 Īmi anji étépīi, Lē ĩmi átákí átángá anjíná rī pi ní ú'dúkó ũkpó ũkpó ni sī ku, ā sē rí kōpi ní ĩzāngā ku.

22 Īmi túgērī rī pi, lē ĩmi yíkí 'bá ĩmi ní rií ězī ngaá kōpi vúgá rī pi ē tī yiyi, ā adri 'yozú kínī, kōpi ní rií mī 'bāá ĩmivé ězī ndrezú gōgō rī sī ku, ĩmi ngakí ězī rī ésí ālu sī, ē ĩnjīkí rí Úpí ri āní.

23 Lē ĩmi ngakí ězī rī ésí be céré, sū ĩmi ní rií ězī ngaá Úpí Yésū ní rī tīni, adri 'yozú kínī, ĩmi ní rií ngaá 'bá áda ní rī tīni ku.

24 Lē ĩmi nīkí amá múké 'yozú kínī, ězī ĩmi ní ngaá rī agá, Kúrísitō ri ĩmi ũfē rá, ā'diātāsīyā ězī ĩmi ní rií ngaá rī, ĩmi ri nga ĩmivé Úpí Kúrísitō ní.

25 'Bá tā ũnjí 'oópi rī, Múngú ri ĩri ĩrīñā ĩrivé ũnjīkányā ĩri ní 'oó rī sī. Múngú ri 'bá rī pi vé tā lī céré pīri.

4

1 Īmi 'bá ambugu túgērī rī pi vé rī, lē ĩmi sukí túgērī ĩmivé rī pi ā rú'bá gá sūsu, ĩmi rúkí kōpi múké, ā'diātāsīyā ĩmi nīkí rá 'yozú kínī, 'Bá Āmbúgú ĩmī drīlé gá anigé 'bū gé 'dāá.

Lē 'bá rī pi ā zīkí Múngú ri

2 Lē ĩmi 'bākí ésí rizú Múngú ri zizú, ĩmi adrikí mī be mgbo, ĩmi sēkí ĩri ní ōwō'dīfō.

3 Īmi zīkí 'bá ní Múngú ri, Múngú ā sē rí 'bá ní drīlé múké, 'bā ũlūkí rí ú'dúkó múké Kúrísitō vé rī mužú, āzini 'bā ũlūkí rí tā Kúrísitō vé ĩ ní ándúru ũzūú kuú mūdūmūdū rú rī mužú 'bá rī

pi ní. 'Yíkí ma kú jó ĩ ní rizú āngũ ũ'yǐzú rĩ agá nōgó ụ'dụkọ múké má ní ũlũú rĩ ã tã sĩ.

⁴ Īmi zìkí Múngú ri, ã sē rí mâ ũlũ rí ụ'dụkọ múké rĩ mụzú ãní múké.

⁵ Īmi dō ri adri 'bá Múngú ri nǐ'bá kuyé rĩ pi ãsámvú gé, tã ĩmi ní rií 'oó rĩ, lē ĩmi 'okí mụzú tã nǐngára be. Lē ĩmi ụ'bǐkí létì ndāá 'bá 'dǐ'bée ē ĩzã kozú.

⁶ Lē átángá ĩmi ní rií átá kọpi ãsámvú gé rĩ, ĩmi átákí ẹsị múké sĩ, ã sē rí kọpi ní úvá, ã'diātāsīyā 'bá āzi zì dō ĩmi tã sĩ, ĩmi újákí rí ĩri ní átángá rĩ múké.

Páulũ vé āngũ ímbángará ã ụdụ āzini mōdó sēngára

⁷ Tūkíkō ri mávé tã ũlũ ĩmi ní nĩ. Īri ẹdrípì má ní lēlé rĩ, 'bā ẹsị rizú ẹzì rĩ ngazú átí'bá rú má be trụ Úpí agá.

⁸ Tã ã pá má ní lēzú ĩri pēzú mụzú ĩmi vúgá 'dílé rĩ, ã mụ rí mávé tã ũlũú ĩmi ní, āzini ē ímbá rí ĩmí ẹsị.

⁹ Tūkíkō pi mụ Ōnésīmũ 'bávé ẹdrípì ẹsị 'bǎápi ẹzì ngaápi ẹsị be céré rĩ be, Ōnésīmũ ri 'bá ĩmivé nĩ, kọpi tã 'i ngaápi 'bā rú'bá gá nōlé rĩ pi ũlũ ĩmi ní nĩ.

¹⁰ Ārīsītārúkō ĩ ní 'yǐí kuú má be trụ rĩ, sē ĩmi ní mōdó, āzini Mārākō Bārúnábā vé māríté sē kpá ĩmi ní mōdó. Ándúru ũlũkí Mārākō vé tã ĩmi ní rá. Kādō caá ĩmi vúgá 'dílé, ĩmi ẹ'yǐkí ĩri drí ĩrĩ sĩ.

¹¹ Yēsũ ĩ ní zì Yúsītō rĩ, sē kpá ĩmi ní mōdó. Yāhúdĩ Yēsũ ri ẹ'yǐ'bá gí, 'bá ní rií ẹzì ngaá kọpi

be trú mālūngā Múngú vé rī ã tã sī rī pi, kôpi 'yéná 'dí, kôpi kókí má ĩzã ambamba.

12 Ēpáfúrã ĩmi ógúpì adriípi átí'báná Kúrísító Yésũ vé rī, sē ĩmi ní mōdó. Īri ri Múngú ri zì ĩmi ní ũkpō sī, ĩmi nĭkí rí tã Múngú ní lēé ĩmi 'okí rī, ĩmi 'duki rí ngaánga, ĩmi tukí rí pá tĭtĭ ĩmivé ẹ'yĭngará agá.

13 Á ndre Ēpáfúrã 'bã ẹsì céré rizú ẹzì ngazú ĩmi ní, āzini 'báná Yésũ ri ẹ'yĭ'báná gí kŭrú Lāwōdĭkíyā vé rī agá rī pi ní, āzini kŭrú Hīrāpōlīsī vé rī agá rī pi ní.

14 Lúkã 'bávé ũndī rĭipi dáwã sēépi 'báná ní lēélē rī, sē ĩmi ní mōdó, āzini Dema sē kpá ĩmi ní mōdó.

15 ĩmi sĕkí mōdó 'báná ẹdrĭpĭi, āzini 'báná ómvúpĭi Yésũ ri ẹ'yĭ'báná gí Lāwōdĭkíyā gá rī pi ní, āzini ĩmi sĕkí mōdó 'báná ómvúpĭ Nŭfã ní, āzini 'báná kãnísã vé ĩ úmú'báná ĩrivé 'bĕtĭ āsámvú gé rī pi ní.

16 Lākí dō kōkōbĭ 'dĭri ĩmi ní gí, ĩmi pĕkí mụú 'báná kãnísã Lāwōdĭkíyā vé rī agá rī pi ní, kôpi ã lākí. Kōkōbĭ má ní sĭi sēé 'báná Lāwōdĭkíyā vé rī pi ní rī, lē ĩmi zĭkí, kôpi ẹ ĩsĕkí, ĩmi lākí kpá ĩndī.

17 ĩmi lŭkí Ārĭkĭpō ní, lē ã nĭ múké 'yozú kĭnĭ, ẹzĭ Úpí Yésũ ní sēé drĭ ni gé rī, ã 'du ngaánga.

18 Ma Páŭlŭ 'i, mōdó ũdŭmbĭtã rú 'dĭri, ã sĭ kōkōbĭ ni má drĭ sĭ nĭ. ĩmi nĭkí rá 'yozú kĭnĭ, ma kú jó ĩ ní rizú āngŭ ũ'yĭzú rī agá nōónō, ĩmi zĭkí má ní Múngú ri. Ẹsì múké Múngú vé rī ã adri ĩmi be.

Ụ'dúkọ Múké Múngú vé rị

Keliko: Ụ'dúkọ Múké Múngú vé rị New Testament+
copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Keliko)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Aug 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

14717198-957a-524c-b31f-2c3197945b20